

ЗАКОРДОННЕ СТАЖУВАННЯ ВИКЛАДАЧІВ – ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Доповідь підготовлена в рамках проекту VEGA № 1/0522/19 «Створення інклюзивного середовища в дитячому садку та інклюзивних підходів у діагностуванні та стимулюванні розвитку соціально незахищених дітей» (Словацька Республіка).

Післядипломна педагогічна освіта є складовою освіти дорослих та вагомою передумовою успішної діяльності викладача. Вона передбачає набуття нових та вдосконалення раніше набутих компетентностей на основі здобутої вищої освіти та практичного досвіду. Упродовж тривалого часу, а саме згідно до вимог Законів України «Про освіту» (1991, 2017) однією із форм підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників стало стажування. *Стажування* передбачає «...набуття викладачем закладу вищої освіти досвіду виконання завдань та обов'язків певної спеціальності» [1]. З метою дотримання принципів об'єктивності, неформальності та системності ця форма передбачала навчання з удосконалення професійного рівня на кафедрах сумісних за спеціальністю в інших закладах вищої освіти.

На сучасному етапі реформування всіх рівнів освіти все частіше піднімається питання встановлення стійких міжнародних зв'язків із закладами вищої освіти країн, що входять до Європейського Союзу. Це сприятиме підвищенню рівня комунікації та мобільності викладачів і студентів, формуватиме умови для організації спільних науково-дослідних проектів тощо. Окрім того, відповідно до нових вимог щодо присвоєння науково-педагогічним працівникам вчених звань актуалізувалося питання організації закордонного стажування у закладах вищої освіти.

Вузкопрофільне стажування, тобто надання освітніх послуг викладачам конкретної спеціальності, передбачає умови надання їм нових теоретичних та практичних знань, опанування новітніми унікальними методиками, набути досвід викладацької діяльності, обмінятися корисною інформацією із зарубіжними колегами щодо проблематики актуальних наукових досліджень та отримати нові наукові зв'язки.

Обсяг програми визначається відповідно до тривалості стажування для педагога вищої і післядипломної освіти 180 годин, а це 6 кредитів ЄКТС з урахуванням самостійної (позааудиторної) роботи [2].

Мета закордонного стажування науково-педагогічних працівників:

- поступово інтегруватися у міжнародний освітній та науковий простір;
- підвищити рівень обізнаності щодо системи підготовки фахівців з вищою педагогічною освітою в одній з європейських держав;
- вивчити досвід організації освітнього процесу, напрямки наукової діяльності, форми методичної роботи викладача вищої школи;
- познайомитися з правилами та умовами академічної доброчесності;
- встановити стійкі зв'язки з національною історією, культурою та традиціями системи вищої педагогічної освіти сусідньої держави;
- познайомитися з досвідом організації освітньої, організаційної, методичної, наукової та виховної діяльності у закладі вищої освіти;
- сприяти інтеграційним процесам у міжнародний освітній та науковий простір [3, с. 198].

Гарним прикладом сьогодення є встановлення міжвузівських відносин України та Словаччини. ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова заключили двосторонні угоди з Католицьким університетом в Ружомберку (Словацька

Республіка). Одним із пунктів двосторонніх угод є організація стажування науково-педагогічних працівників [4].

Зміст програми стажування адаптовано до фахівців, які задіяні в освітньому процесі закладу вищої освіти з підготовки педагогічних працівників спеціальних закладів освіти. Програма включає компоненти, що формують інноваційні фахові компетентності спеціального педагога.

Модуль 1. Професійно-особистісний. Система спеціальної освіти в Словаччині. Підготовка педагогічних кадрів за спеціальністю «Спеціальна педагогіка» в Словаччині. Зміст освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти за спеціальністю «Спеціальна педагогіка» в Словаччині. Організація системи навчання та виховання в спеціальній школі в Словаччині. Місце та роль центрів діагностики розвитку дітей у визначенні форм та закладів надання освітніх послуг. Особливості організації освітнього процесу в закладі з інклюзивним навчанням в Словаччині. Шляхи формування інклюзивного середовища в закладах освіти (дошкільних, шкільних, професійно-технічних, вищих). Педагогічні технології скринінгової та стимуляційної діяльності педагогічних працівників у процесі надання освітніх послуг.

Модуль 2. Посадово-функціональний. Посадові права та обов'язки науково-педагогічних працівників закладу вищої освіти Словаччини. Організація навчальної, методичної, наукової, організаційної та виховної роботи. Навчальна та методична документація викладача. Нормативно-правова база організації освітнього процесу ЗВО Словаччини. Контроль якості освіти, шляхи дотримання академічної доброчесності. Нормативна база щодо організації та впровадження інклюзивної форми навчання.

Модуль 3. Освітній менеджмент. Особливості освітнього менеджменту вищої школи (кафедра, інститут, факультет, університет). Порядок заміщення вакантних посад. Система управління в закладах спеціальної освіти. Організація методичної роботи. Форми післядипломної

педагогічної освіти. Планування освітньої діяльності. Порядок та правила заміщення посад управлінських та науково-педагогічних кадрів у закладах вищої освіти. Особливості управлінської діяльності в закладах освіти з інклюзивною формою навчання.

Модуль 4. Освітологічний. Програма Erasmus +: чому вона того варта? Принципи роботи Програми, правила участі в країнах за межами Європейського Союзу. Національне агентство академічних обмінів, яке підтримує політику міжнародного співробітництва з боку держави (стипендіальні програми для громадян Словацької Республіки та для іноземців). Важливість інтернаціоналізації в університетах в Словаччині: побудова стратегій інтернаціоналізації, рейтинги інтернаціоналізації, приклади передової практики в області придбання іноземних партнерів. Болонський процес і система вищої педагогічної освіти в Європі. Інновації та інформаційні технології майбутнього сучасної освіти спеціальних педагогів. Вивчення та використання міжнародного досвіду щодо запровадження інтегрованого та інклюзивного навчання.

Модуль 5. Інформаційно-комунікативний. Цифровізація освітнього процесу університету, факультету, інституту. Стан та перспективи електронного документообігу. Методика використання технічних засобів навчання. Форми надання освітніх послуг. Форми підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників. Особливості застосування дистанційних форм навчання. Індивідуальне навчання: вимоги, перспективи, проблеми.

Модуль 6. Інноваційно-дослідницький. Наукові дослідження зі спеціальної педагогіки та психології на сучасному етапі в Словаччині. Порядок фінансування наукової роботи викладачів закладів вищої освіти. Міжнародні дослідницькі проекти, що виконуються в дослідних групах. Специфіка побудови міжнародних проектів. Правила подачі заявок на гранти – загальні елементи всіх джерел фінансування, в тому числі: структура бюджету, етапи досліджень, розрахунки дослідників за

результатами досліджень. Джерела інформації про грантові програми зі спеціальної педагогіки.

Форма стажування науково-педагогічних працівників – комбінована і включає поєднання інституційних форм з дистанційною. З метою чіткої організації методичного, наукового, освітнього супроводу особи, яка проходить стажування розпорядженням директора Інституту із числа досвідчених працівників кафедри спеціальної та лікувальної педагогіки призначається супервізор.

Інституційні форми передбачають відвідування Університету (м. Ружомберок), Інституту (м. Левоча) згідно з планом-графіком, узгодженим обома сторонами. Частково лекції, круглі столи проходять в Інституті, решта в он-лайн режимі за дистанційною формою. Стажування передбачає відвідування єдиного в Європі Музею спеціального шкільництва в м. Левочі та трьох спеціальних закладів освіти м. Левочі, зустріч з науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти Інституту Юрая Палеша в Левочі, проведення лекційного та практичного заняття з навчальних дисциплін за спеціальністю. Також програмою передбачається участь у науково-практичних конференціях, круглих столах тощо. За підсумками спільної роботи готується до публікації у фахових виданнях наукова стаття стажиста та супервізора стажування.

Під час навчання стажисти опановують проектний підхід до організації освітнього процесу, навчаються писати та подавати власні обмінні, навчальні та дослідницькі проекти для отримання фінансування зі спеціальних фондів ЄС, знайомляться з потенційними можливостями реалізації принципу мобільності студентів та викладачів через використання фондів ЄС, призначених для фінансування компоненту мобільності, налагоджують корисні зв'язки із словацькими колегами.

По завершенню стажування учасники отримають відповідний сертифікат про закордонне післядипломне стажування. Робочі мови:

словацька, українська та російська. Частина тем доступна для обговорення англійською. Транспортні витрати, помешкання та харчування здійснюються за власний рахунок стажистів.

Таким чином, закордонне стажування викладачів закладів вищої освіти за спеціальністю «Спеціальна педагогіка» створює можливість успішно оволодіти такими загальними і фаховими компетентностями: професійно-особистісна (*теоретико-методологічна, предметно-методична, предметно-діяльнісна, корекційно-педагогічна, професійно-творча, морально-ціннісна, громадянська*), посадово-функціональна (*функціонально-поведінкова, проектувально-корекційна, технологічна, діагностично-прогностична*), управлінська (організаційна, лідерська), освітологічна (*світоглядна, культурологічна*), інформаційно-комунікативна (*комунікативно-педагогічна, культурно-педагогічна, етико-педагогічна*), інноваційно-дослідницька (*пізнавальна, науково-дослідницька*), що є вагомим передумовою успішної науково-педагогічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] / Спосіб доступу: <https://osvita.ua/legislation/law/2231/>
2. Роз'яснення Міністерства освіти і науки щодо змін у Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://osvita.ua/school/69722/>
3. Післядипломна педагогічна освіта дефектологів в Україні: теорія і практика. Монографія. / В.А. Гладуш. – Д.: Пороги, 2012. – 292 с.
4. Католицький університет в Ружомберку [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.slovakagency.com.ua/ua/katolickij-universitet-v-ruzhomberku/>